

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2008 оны 2 дугаар сарын
27-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

Дугаар 70

ХӨТӨЛБӨР БАТЛАХ ТУХАЙ

Тариалангийн тухай хуулийн 4.1.1, Улсын Их Хурлын 2003 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрөөс хүнс, хөдөө аж ахуйн талаар баримтлах бодлого”-ын баримт бичгийн 6 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Атрын гурав дахь аян”-тариалангийн хөгжлийн Үндэсний хөтөлбөрийг 1 дүгээр хавсралтын ёсоор, уг хөтөлбөрийг зохион байгуулах Үндэсний зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг 2 дугаар хавсралтын ёсоор тус тус баталсугай.

2. Хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, үйл ажиллагаа болон түүнийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг 2008 оноос эхлэн жил бүрийн эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, улсын болон орон нутгийн төсөвт тусган хэрэгжүүлэхийг Хүнс, хөдөө аж ахуйн сайд Ц.Ганхуяг, Сангийн сайд Ч.Улаан, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

3. “Атрын гурав дахь аян”-тариалангийн хөгжлийн Үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнг жил бүрийн I улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулж байхыг Хүнс, хөдөө аж ахуйн сайд Ц.Ганхуягт үүрэг болгосугай.

4. Орон нутгийнхаа онцлогт тохируулан “Атрын гурав дахь аян”-тариалангийн хөгжлийн дэд хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлж, дүнг нь жил бүрийн 2 дугаар сарын 1-ний дотор Хүнс, хөдөө аж ахуйн яаманд ирүүлж байхыг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

5. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Хөтөлбөр батлах тухай” Засгийн газрын 1998 оны 6 дугаар сарын 23-ны өдрийн 103 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД
ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЙД

С.БАЯР
Ц.ГАНХУЯГ

“АТРЫН ГУРАВ ДАХЬ АЯН”-ТАРИАЛАНГИЙН ХӨГЖЛИЙН ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хөтөлбөрийг боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Дэлхийн зах зээл дээр гурил, буудайны эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэж үнэ нь жилээс жилд өсөж байгаагийн зэрэгцээ байгалийн гаралтай цэвэр, аюулгүй хүнс хэрэглэх сонирхол давамгайлах болсон өнөө үед нөөц бололцоогоо дайчлан үр дүнтэй ашиглаж, өмнөх жилүүдийн туршлага, сургамжаа орчин үеийн нөхцөл байдалд нийцүүлэн ашиглах замаар газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг сэргээн хөгжүүлэх шаардлагын үүднээс Монгол Улсын Засгийн газраас дотоодын улаан буудайн гурил болон төмс, гол нэрийн хүнсний ногоогоор хэрэгцээгээ бүрэн хангах зорилго бүхий “Атрын гурав дахь аян”-тариалангийн хөгжлийн үндэсний хөтөлбөрийг боловсруулсан болно.

Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зарчим

- Экологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах;
- Орчин үеийн техник, технологийн дэвшлийг ашиглах;
- Хөрөнгийг үр ашигтай, хэмнэлттэй зарцуулах;
- Хөтөлбөрийг иргэд, аж ахуйн нэгжийн хүчээр хэрэгжүүлэх;

Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт

- Тариалан эрхлэх эрх зүй, эдийн засгийн таатай орчин бүрдүүлэх;
- Тариаланчдын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх, мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх, давтан сургах, мэдээллээр хангах замаар хүний нөөцийн чадавхийг сайжруулах;
- Атаршсан талбайг эргэлтэд оруулах замаар тариалангийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх;
- Тариалангийн үндсэн тарималын үрийн чанарыг сайжруулж, хангамжийг нэмэгдүүлэх;
- Дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлж газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлэх.

Хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

- Тариалангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулж стратегийн бүтээгдэхүүн болох буудайн үйлдвэрлэлийг дэмжихэд чиглэгдсэн цогц асуудлыг тусгах;
- Тариалангийн даатгалын тухай хуулийн төсөл боловсруулж буудай тариалсан иргэн, аж ахуйн нэгжийн даатгалын хураамжийн талаар төрөөс зохистой бодлого явуулах;
- Газар тариалангийн үйлдвэрлэлд ашиглах техник, тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгсэл, услалтын системийн тоног төхөөрөмж, ургамал хамгааллын бодис, бордоог гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх, хөнгөлөх тухай хуулийн төсөл боловсруулах;
- Газар тариалангийн шинжлэх ухааны ололт, нээлтийг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэх судалгааны төсөл хэрэгжүүлэх;

- Тухайн жилийн ургацаас борлуулалтгүй үлдсэн буудайг аж ахуйн нэгжээс худалдан авч хадгалах оновчтой тогтолцоог зах зээлийн харилцааны зарчимд нийцүүлэн бий болгох;
- Үр тарианы үйлдвэрлэл эрхлэгчид хорших, нэгдэх, хувьцаат компани байгуулах замаар хөрөнгийн зах зээлд үнэт цаас гаргах үйл ажиллагаанд зөвлөлгөө, дэмжлэг үзүүлэх;
- Тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг мэргэжлийн удирдлага, арга зүйн дэмжлэгээр хангах, тариаланчид, механикжуулагчдыг давтан сургалтад хамруулах;
- Атаршсан газар болон хөрсний судалгааг үндэслэн нийт эргэлтийн талбайн хэмжээг 600.0 мянган га-гаас доошгүй болгох, Үүнд:
  - 2008 онд 50.0 мянган га;
  - 2009 онд 80.0 мянган га;
  - 2010 онд 100.0 мянган га өнжөөсөн талбайг үйлдвэрлэлд ашиглах.
- Ганд тэсвэртэй, арвин ургацтай, усалгаатай болон усалгаагүй нөхцөлд тохирох зусах буудайн сортын үрийг 2008 онд 6000 тн, 2009 онд 5000 тн, 2010 онд 4000 тн импортлон үржүүлж, үрийн шинэчлэлийг түргэтгэх;
- Үр үржүүлгийн төв байгуулж, таримлын сорт сорилт, үрийн аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг төрөөс дэмжих;
- Сэлгээнд зориулж хөх тариа, арвай, хошуу будаа, царгас, эрдэнэ шиш, вандуй зэрэг үр тариа, тэжээлийн ургамлын үр үйлдвэрлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдэд дэмжлэг үзүүлэх;
- Хөрсний үржил шимийг дээшлүүлэх, нэгжээс авах ургацыг нэмэгдүүлэх зорилгоор биобордооны үйлдвэрлэлийг дэмжих, байгальд ээлтэй технологи нэвтрүүлэх шинжлэх ухааны төсөл хэрэгжүүлэх;
- Хөрсийг салхины элэгдэл, эвдрэлээс хамгаалах дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх, хөдөө аж ахуйн техникийн 70-80 хувийг шинэчлэх;
- Засвар үйлчилгээний газрыг бий болгох, сэлбэгийн хангамжийг сайжруулах;
- Өрхийн тариалан эрхлэгчдэд техникээр үйлчилгээ үзүүлэх аж ахуйн нэгжүүд байгуулах;
- Төлбөрт үйлчилгээ бүхий үр тариа цэвэрлэх байгууламж, нөөцлөх зориулалтын механикжсан агуулахыг бий болгох;
- Арван мянган га талбай услах хүчин чадалтай услалтын хуучин системийг сэргээн засварлах, 22.0 мянган га талбай бүхий услалтын системийг шинээр ашиглалтад оруулах, 15 сая шоо метр усны нөөц бүхий усан санг байгуулах;
- Хамгаалагдсан хөрсний тариалангийн талбайг нэмэгдүүлж дуслын усалгааг нэвтрүүлэх, Зоорийн аж ахуйг хөгжүүлэхийг дэмжих;

Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, удирдлага зохион байгуулалт, хяналт

- “Атрын гурав дахь аян” тариалангийн хөгжлийн Үндэсний хөтөлбөрийг 2008-2010 оныг дуустал хугацаанд хэрэгжүүлнэ.
- Хөтөлбөрийг зохион байгуулах Үндэсний зөвлөлийг Ерөнхий сайд ахлах бөгөөд орлогч дарга нь Хүнс, хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн сайд, бүрэлдэхүүнд нь сангийн, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд, яам, агентлаг, зарим аймгийн Засаг дарга, эрдэм шинжилгээ, төрийн бус байгууллагын төлөөлөл орно.

Хөтөлбөрийн санхүүжилт

“Атрын гурав дахь аян” тариалангийн хөгжлийн Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараахь хөрөнгийн эх үүсвэрийг ашиглана:

- аж ахуйн нэгж, иргэдийн өөрийн хөрөнгө;
- Улсын төсөв;
- орон нутгийн төсөв;
- банкны зээл;
- гадаад орон, олон улсын байгууллагын буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээл;
- дотоод, гадаадын иргэн, аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулалт;
- Улсын төсвөөс гарах хөрөнгийг тухайн асуудлыг хариуцсан сайдын төсвийн багцад жил бүр тусган санхүүжүүлнэ.

Хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт

- Хөтөлбөрт тусгагдсан эрх зүй, эдийн засгийн орчны хэрэгжилтийн үнэлгээ;
- Мэргэжил эзэмшүүлсэн, урт болон богино хугацааны сургалтад хамрагдсан мэргэжилтэн, механикжуулагчийн тоо;
- Нийт болон нэгж талбайгаас авсан ургацын хэмжээ;
- Усалгаатай талбайн өсөлт, нэгж талбайн ургацын хэмжээ;
- Хөдөө аж ахуйн техникийн шинэчилсэн тоо;
- Тариалангийн салбарт шинээр бий болсон ажлын байрны тоо, өсөлт;

Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө

Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд нийтдээ 483.51 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт шаардагдана.

Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Он			
	2008	2009	2010	Бүгд
1. Улсын төсөв	24.03	38.11	51.39	113.52
2. Аж ахуйн нэгжийн хөрөнгөөр	62.50	121.57	144.87	328.95
3. Зээл, тусламжийн хөрөнгөөр	6.10	17.77	17.17	41.05
НИЙТ ДҮН	92.63	177.45	213.44	483.51

ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮН

Дарга	-Монгол Улсын Ерөнхий сайд
Орлогч дарга	-Хүнс, хөдөө аж ахуйн сайд
Гишүүд:	<ul style="list-style-type: none"> -Сангийн сайд -Байгаль орчны сайд; -Хүнс, хөдөө аж ахуйн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга; -Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга; -Гадаад хэргийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга; -Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга; -Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга; -Сэлэнгэ аймгийн Засаг дарга; -Төв аймгийн Засаг дарга; -Газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн газрын дарга; -Улсын мэргэжлийн хяналтын газрын дарга; -Шинжлэх ухааны академийн дэд ерөнхийлөгч; -Ургамал, газар тариалангийн эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгийн захирал; -Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевизийн захирал; -Тариаланг дэмжих сангийн гүйцэтгэх захирал; -Тариаланч, гурил үйлдвэрлэгчдийн холбооны тэргүүн (тохиролцсоноор); -Ургацын далай холбооны тэргүүн (тохиролцсоноор).
Нарийн бичгийн дарга	-Хүнс, хөдөө аж ахуйн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга.